

Повідомлення для преси

Особа для зв'язку: Микола Сорока
Телефон: (780) 492-6847
E-адреса: msoroka@ualberta.ca

ДЛЯ НЕГАЙНОГО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ

Нова ілюстрована публікація КІУСу про розкопки садиби Івана Мазепи в Батурині

11 червня 2013—Вже дванадцять років українські та канадські археологи й історики проводять розкопки у м. Батурині на Чернігівщині. Цей проект спонсорують Програма дослідження Східної України ім. Ковальських при Канадському інституті українських студій (КІУС) Альбертського університету, Наукове товариство ім. Шевченка в Америці та Понтифікальний інститут середньовічних студій Торонтського університету. Проект очолює провідний історик Гетьманщини, колишній директор КІУСу та голова Програми ім. Ковальських проф. Зенон Когут. Щедрими благодійниками Батуринського проекту є бл. п. поетеса Володимира Васишин та її чоловік, мистець Роман Васишин з Філядельфії, США. Батуринська українсько-канадська археологічна експедиція базується при Чернігівському національному педагогічному університеті ім. Тараса Шевченка.

У 1669–1708 рр. Батурин був столицею козацької держави і досяг найвищого розквіту за правління гетьмана Івана Мазепи (1687–1709 рр.). Під час повстання Мазепи у союзі зі Швецією за звільнення центральної України з-під влади Москви у 1708 р. російське військо захопило й зруйнувало Батурин ущент. Воно винищило козацьку залогоу і цивільних мешканців міста (разом 11–14 тис. осіб) для покарання за антимосковський виступ, залякування інших прихильників Мазепи й придушення його визвольних змагань терором. Гетьман Кирило Розумовський (1750–64 рр.) віродив Батурин напередодні скасування автономії козацької держави Російською імперією 1764 р. У період бездержавности України колишня гетьманська столиця неухильно занепадала.

Шанувальникам української старовини пропонується новий багатоілюстрований буклет Зенона Когута, Володимира Мезенцева, Володимира Коваленка та Юрія Ситого «Садиба Івана Мазепи у Батурині: розкопки 2011 року» (Торонто: видавництво «Гомін України», 2012 р.), 28 с. українською мовою з англійським резюме, 50 кольорових ілюстрацій. Ця науково-популярна історико-археологічна праця ошатно видана коштом Програми ім. Ковальських та Дослідного інституту «Україніка» в Торонті.

Буклет знайомить з українськими і канадськими археологами й істориками, які досліджують старий Батурин, та благодійниками-меценатами цього проекту в Північній Америці. Тут коротко викладено історію столиці козацької держави в добу її стрімкого піднесення за Мазепи, нищівне розорення Батурина царським військом та його відбудову гетьманом Розумовським. Облогу і штурм Мазепиної твердині описано за маловідомими тогочасними шведськими документами.

На основі останніх історико-археологічних досліджень автори розповідають про створення головної резиденції Мазепи разом з гетьманською й військовою скарбницею і канцелярією на батуринській околиці Гончарівці перед 1700 р. та їх пограбування й спалення у 1708 р. Презентуються результати розкопок залишків амбітного триповерхового палацу гетьмана, домової церкви, житлових і господарчих будівель його садиби та кам'яниці на території колишньої фортеці Батурина у 2011 р. Детально розглядаються знахідки фрагментів майстерно орнаментованих пічних кахлів і вишуканого імпортного столового посуду з палацу, польсько-литовських, шведських та російських монет, закладної дошки храму садиби Мазепи, а також унікальні керамічні ікони з декору його церковних споруд на Чернігівщині. Геральдична емблема на двох кахлях ідентифікується з гербом дружини гетьмана Ганни (†1702 р.).

Ці археологічні знахідки свідчать про багатство і витончену культуру побуту Мазепиною двору, наслідування мод і звичаїв аристократичних палаців Заходу, високий рівень місцевого ремесла та широкі комерційні й культурні контакти гетьманської столиці з Центральною і Східною Європою та Османською імперією. В буклеті також розглядаються самотутні оздоблення палацової і культової архітектури, керамічна рельєфна скульптура, геральдичне й сакральне мистецтво Мазепиною доби та впливи бароккової культури Заходу, Києва і Чернігова на Батурин.

Залучені матеріали фізико-антропологічних аналіз поховань батурян XVII–XVIII ст., розкопаних археологами. Вони доповнюють історико-археологічне вивчення населення міста та подають нові дані про загиблих від нападу 1708 р.

Видання ілюструють портрети, аерознімки Батурина, фото відбудованих укріплень цитаделі, гетьманських палаців, важливих археологічних знахідок, розкопаних людських решток та заходів для вшанування пам'яті жертв Батуринської трагедії. Публікуються комп'ютерні фотоколажі палацу та інших відкритих будівель гетьманського подвір'я на Гончарівці та план цього комплексу до зруйнування 1708 р., підготовлені на основі архітектурно-археологічних досліджень його залишок, а також комп'ютерні реконструкції первинного вигляду керамічних гербів та ікони, що прикрашали палац і церкви Батурина й Чернігова, фундовані Мазепою. Зібрано світлини малознаних керамічних ікон-барельєфів із храмових і монастирських споруд гетьмана на Чернігівщині.

Буклет розрахований на широке коло читачів і вчених. Його можна придбати за 8.95 дол. у Видавництві КІУСу кредитною карткою через захищену електронну систему (www.ciuspress.com), е-поштою (cius@ualberta.ca), телефоном (780/492-2973), факсом (780/492-4967) або поштою: CIUS Press, 430 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, AB, Canada T6G 2H8. Поза межами Канади ціни в доларах США.

Улітку українсько-канадська експедиція продовжить розкопки решток палацу і церкви Мазепи та інших будівель його садиби й пошук нових поховань жертв трагедії 1708 р. у Батурині. Добровинців, які бажають допомогти цим дослідженням та публікації їх матеріалів, ласкаво просимо надіслати чеки з пожертвами за адресою: Prof. Zenon Kohut, Director, Kowalsky Program, Canadian Institute of Ukrainian Studies, 430 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, AB, Canada T6G 2H8. Чеки з Канади мають бути виписані на: Canadian Institute of Ukrainian Studies, Memo: Baturyn Project. Американських добродійників просимо ласкаво виписати чеки на: University of Alberta Foundation USA,

Inc., Мемо: CIUS Baturyn Project. Всі жертводавці отримують посвідку про звільнення цієї суми від податку, і їм буде висловлено подяку в публікаціях та публічних лекціях, пов'язаних з проектом.

За додатковою інформацією про Батуринський проект у Північній Америці можна звертатись до його виконавчого директора д-ра Володимира Мезенцева за телефоном (416) 766-1408; email: v.mezentsev@utoronto.ca. В Україні за довідками, будь ласка, звертайтеся до керівника Батуринської археологічної експедиції при Чернігівському університеті Юрія Ситого за телефоном (46-2) 774-296; email: yurisytyi@gmail.com.

Володимир Мезенцев
КІУС, Торонто

Фото: (1) Обкладинка буклету; (2) Відбудовані укріплення замку-цитаделі фортеці Батурина з церквою св. Воскресіння та первинними гетьманською резиденцією і військовою скарбницею XVII ст. Фото з повітря С. Чиніна. Батуринський заповідник; (3) Палац, церква та інші відомі споруди садиби Івана Мазепи на Гончарівці (біля 1700 р.). Гіпотетична реконструкція В. Мезенцева, малюнок і комп'ютерний колаж С. Дмитрієнка, 2011 р.; (4) Геральдична полив'яна фрагментована кахля з декору печі палацу на Гончарівці. Розкопки 2011 р. Комп'ютерна реконструкція В. Сидоренка на основі фото В. Мезенцева.

The Canadian Institute of Ukrainian Studies (CIUS) is a leading centre of Ukrainian studies outside Ukraine that engages in and support research and scholarship in Ukrainian and Ukrainian-Canadian studies. If you would like more information on the Institute, please visit our website at www.cius.ca, facebook page at www.facebook.com/canadian.institute.of.ukrainian.studies?ref=hl or contact Dr. Bohdan Klid at (780) 492-2972; cius@ualberta.ca.

Канадський інститут українських студій (КІУС) — провідний осередок українознавчих студій поза межами України, покликаний розвивати і підтримувати науково-дослідну роботу з української та українсько-канадської тематики. Щоб отримати детальнішу інформацію, просимо відвідати наш веб-сайт www.cius.ca, фейсбук www.facebook.com/canadian.institute.of.ukrainian.studies?ref=hl або зв'язатися з д-ром Богданом Клідом (780) 492-2972; cius@ualberta.ca.